

چکیده مقالات همایش بین المللی فقه گردشگری

جمعی از مؤلفان

فقه گردشگری
International Conference
Of Islamic Jurisprudence

سرشناسه	: همایش بین‌المللی فقه گردشگری (۱۳۹۸) : تبریز
عنوان و نام پدیدآور	: چکیده مقالات همایش بین‌المللی فقه گردشگری / مولف جمعی از مولفان.
مشخصات نشر	: قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	: ۲۴۴ص؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۳۱۵-۱۸۰-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: گردشگری (فقه) -- کنگره‌ها / Tourism (Islamic law) -- Congresses
شناسه افزوده	: جامعه المصطفی ﷺ العالمية. مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
شناسه افزوده	: Almustafa International University Almustafa International Translation and Publication center
رده بندی کنگره	: BP۶/۱۹۸
رده بندی دیویی	: ۳۷۹/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۰۵۸۰۲۵
مرجع تولید	: نمایندگی المصطفی ﷺ در تبریز

BP1412

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است

چکیده مقالات همایش بین‌المللی فقه گردشگری

مؤلف: جمعی از مؤلفان

چاپ اول: ۱۴۰۱ ش / ۱۴۴۴ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

چاپ: چاپخانه دیجیتال المصطفی ﷺ شمارهگان: ۵۰۰ قیمت: ۱.۱۴۰.۰۰۰ ریال

مراکز پخش

- ◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸ تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۶۱۳۴
- تلفکس: (داخلی) +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۹۳۰۵
- ◀ ایران، قم، بلوار محمد امین، سه‌راه سالاریه تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۲۱۳۳۱۰۶

pub_almustafa

pub-almustafa.ir

miup@pub.miu.ac.ir

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثریاری رساندند.

- مدیر انتشارات: مصطفی نوبخت
- مدیر تولید: جعفر فاسمی ابهری
- ناظر چاپ: ایوب جمالی

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی، فراروی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پایبندی به دین و سنت در مدیریت همه جانبه کشورها بسیار چالش برانگیز می‌نماید. از این رو، مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و اندیشه‌های ناب و ژرف، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری علیه السلام می‌باشد.

جهانی‌شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی، اقتضا دارد که دانش پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم، با ایجاد رشته‌های تخصصی، تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید. این فرایند، گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد.

بالندگی مراکز آموزشی و پژوهشی، در گرو نظام منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و پژوهشی و به‌روز کردن آنها نیز این انسجام و پویایی و در نتیجه، نشاط علمی مراکز آموزشی و پژوهشی را در پی دارد.

«جامعة المصطفیٰ علیه السلام العالمية» به‌عنوان بخشی از این مجموعه، که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیر ایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون آموزشی و پژوهشی مناسب را سرلوحه تلاش خود قرار داده و تدوین و نشر متون در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این فرایند است.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفیٰ علیه السلام

فهرست

- ۱۷ _____ مقدمه کتاب مقالات برگزیده همایش
- ۲۵ _____ گردشگری از دیدگاه قرآن کریم
سروناز عبدلی ناصر
- ۲۷ _____ تحلیل محتوای آیات مربوط به گردشگری با محوریت تفسیر علامه طباطبائی رحمتهما علیهم
ابراهیم عزیزی، حسن مهدیفر
- _____ گردشگری مذهبی، الگویی ایرانی - اسلامی در توسعه پایدار شهری (نمونه موردی: شهر آران و بیدگل) ۲۹
اصغر مولانی
- ۳۱ _____ آثار سیاسی هجرت از منظر قرآن و حدیث
رحمت الله حمیدی، محمد جواد نوروزی
- ۳۳ _____ ارزیابی مشاغل ناشی از توریسم از لحاظ فقهی
رنوف رجائی، محمد رسولی
- ۳۵ _____ تدبیر مسافر از دیدگاه محمد بن زکریای رازی
منوچهر صمدی وند، جواد علیپور سیلاب
- ۳۷ _____ تمدن نوین اسلامی و گردشگری
حسن موثقی

جایگاه گردشگری در نظام حقوقی ایران؛ چالش‌ها و ظرفیت‌ها _____ ۳۹

سیده زهرا شهری نژاد

چشم‌اندازی بر شاخصه‌های لازم در سبک معماری «شهر اسلامی»؛ با رویکردی

بر آیات و روایات _____ ۴۱

فاطمه سلطان محمدی

ارزیابی گردشگری فرهنگی با تأکید بر جاذبه‌های تاریخی (مطالعه موردی شهر

اصفهان) _____ ۴۳

حیدر حسلنوی، محمد رسولی

صبانت از عرصه‌های جنگلی و مرتعی ارسباران به‌عنوان یکی از قطب‌های

گردشگری استان آذربایجان شرقی _____ ۴۵

صمد خاقانی نیا

گردشگری تراز انقلاب اسلامی و چالش در گردشگری نظام سلطه _____ ۴۷

محمد هادی عرفان

گردشگری و نقش آن در همگرایی جهان اسلام _____ ۴۹

محمدعلی میرعلی، محمدعلی احمدی

مذهب مردم تبریز در آستانه حکومت شاه اسماعیل صفوی _____ ۵۱

مریم اکبری نوشاد

بازخوانی ظرفیت‌های فقه شیعه در حکم اولی پوشش زن کتابی در کشورهای

اسلامی (با تأکید بر بازسازی تاریخی به روش هرمنوتیک) _____ ۵۳

حسین فولادی دارابی، مجتبی رستمی کیا

عوامل مؤثر گردشگری و سیاحت در تاریخ، تمدن و فقه اسلامی _____ ۵۵

محمدحسین ریاحی

- پیشینه ظرفیت‌های تاریخی . فرهنگی گردشگری تبریز از منظر سیاحان و جهانگردان داخلی و خارجی _____ ۵۷
محمدحسین ریاحی
- حکم مخارج گردشگری زوجه از منظر فقه امامیه _____ ۵۹
صدیقه محقق، مریم برقی
- معنویت، محور گردشگری در ادیان _____ ۶۱
محسن محمدی
- مقایسه تطبیقی معنویت در گردشگری و زیارت _____ ۶۳
محسن محمدی
- فضای مجازی و گردشگری اسلامی _____ ۶۵
عزیزه لطفی دیزجیکان، ژاله هوشیار، حلیمه ایمانی
- درآمدزایی در قالب گردشگری از منظر فقه _____ ۶۷
مریم برقی، فضا جوادی
- عوامل جذب گردشگری در ایران _____ ۶۹
زهرا معرفت، نسرتی صلاتی
- الگوی شهر اسلامی در سیره پیامبر (ص)؛ با محوریت یثرب _____ ۷۱
خدیجه علیزاده دیل، سمیه بیاتی
- جستاری نو در اذن شوهر در فقه گردشگری بانوان _____ ۷۳
بتول جنتی، مریم برقی
- گردشگری فرهنگی، رویکردی در بازآفرینی زندگی شهری فضاهای تاریخی و فرهنگی در شهر اسلامی _____ ۷۵
مریم غنی پور، محمد تقی پیربایی

تبیین گردشگری از منظر فقه اسلامی از سیاحت تا فقاقت _____ ۷۹

مقداد نمکی، امیر اشنویی، مهدی مولایی

محورهای تاریخی فرهنگی و ظرفیت‌های گردشگری فرهنگی (نمونه موردی:

کاروانسرای شاه عباسی و امام زاده حسن شهر کرج) _____ ۸۱

مریم غنی پور، محمد تقی پیربابایی

تحلیلی بر سنجش اسلامی بودن الگوی مسکن در کلانشهر تبریز با رتبه‌بندی

مولفه‌ها و شاخص‌های آن _____ ۸۳

محمد رضا پور محمدی، شهریور روستایی، علی میرزایی

نقش گردشگری مذهبی در توسعه فرهنگی و اقتصادی «مورد مطالعه: بقعه شیخ

محمد بن صدیق گنججانی تبریز» _____ ۸۵

منیره حکمت پناه

بازاریابی گردشگری اسلامی: مفاهیم، چالش‌ها و راهکارها _____ ۸۷

سکینه سجودی

جایگاه گردشگری در آموزه‌های دینی و فقهی _____ ۸۹

کریم کوخایی زاده، مریم ملکی

بررسی سطح هوش مالی و هوش رقابتی با استفاده از روش منطق فازی با تأکید بر

آژانس‌های گردشگری اسلامی _____ ۹۱

علیرضا فضل زاده، ناصر صنوبر، علی جاهدی آغچه اوبه

جایگاه گردشگری در دین اسلام _____ ۹۳

ابوالفضل قنبری، خاطره عبدی

ارائه پیشنهاد ساختاری نوین برای پوشش حیاط مرکزی کاروانسرای شاه عباسی یام

مربند با رویکرد توسعه گردشگری فرهنگی _____ ۹۷

ساناز ضرغامی، فرزین حق پرست

تحلیلی بر چالش‌های توسعه گردشگری در ایران با تأکید بر گردشگری حلال
(مطالعه موردی؛ کلانشهر تبریز) _____ ۹۹

بهنام کیان

تصویرآفرینی‌های قرآن از سفرهای انبیاء الهی _____ ۱۰۱
آزاده عباسی

جایگاه گردشگری در تربیت انسان بر اساس آموزه‌های قرآن کریم _____ ۱۰۳
رقیه فردی، زهرا شادی، نسرین نقدی

جذابیت گردشگری آذربایجان شرقی با تأکید بر مردم‌شناسی آن در بیانات مقام
معظم رهبری _____ ۱۰۵

سیدحسین علیاناسب، صمد بهروز

جستاری نو در حکم پوشش گردشگری بانوان _____ ۱۰۷
معصومه شرف‌الدین الموسوی، مریم برقی

نقش اندیشه وهابیت در تخریب آثار اسلامی گردشگری _____ ۱۰۹
محمد مهدوی، صفیه جعفرپور

تحلیل و ارزیابی گردشگری مذهبی در توسعه شهر مشهد _____ ۱۱۱
سعید احمدی، محمد رسولی

سفر و گردشگری در آئینه آیات و روایات _____ ۱۱۳
محمد پناهی

اهداف گردشگری از منظر قرآن با استفاده از دانش نشانه‌شناسی _____ ۱۱۵
محدثه حسینی، سید علی حسینی

بررسی رابطه گردش در طبیعت و آرامش روحی در آموزه‌های قرآن کریم _____ ۱۱۷
دادمحمد امیری، رقیه‌اللهی

تحلیل اجتماعی جایگاه گردشگری در ادوار فقهی شیعه تا پایان قرن هفتم _____ ۱۱۹
محمد دین محمدی، فرزانه کرمی، رضا لطفی مغانجوقی

ظرفیت‌های گردشگری در تبلیغ دین اسلام _____ ۱۲۱
زینب صادقی بصیر، زیبا رودی

حقوق اجتماعی گردشگران غیر مسلمانان _____ ۱۲۳
وحیده قضاوی خوراسگانی جواد سلیمیان

اهداف گردشگری در آیات، روایات و سیره بزرگان دین _____ ۱۲۵
صمد بهروز، سید حسین علیانسیب

جایگاه گردشگری در نظام حقوقی ایران و حقوق بین‌الملل _____ ۱۲۷
محمدنبی اخلاقی، بلقیس احمدی

جاذبه‌های تبریز و راهبردهای توسعه گردشگری آن _____ ۱۲۹
امل بحرانی پور

اهمیت و جایگاه گردشگری در نظام تعلیم و تربیت ایران _____ ۱۳۱
خداویردی عباس زاده، میرعلی رحیمی‌زاد، مهدی چیت ساز

بررسی تطبیقی توجه جهانگردان قرن‌های ۴ تا ۸ هجری در شرق اسلامی به مشاهد
و اماکن مقدس (با تاکید بر گردشگری دینی) _____ ۱۳۳
زهرا زحمتکش

شاخصه‌های گردشگری مطلوب از دیدگاه قرآن کریم _____ ۱۳۵
سیدمحمدعلی حسینی

دیدگاه اسلام و ادیان دیگر نسبت به گردشگری و نقش آموزش و پرورش در تبیین
آن _____ ۱۳۷
خداویردی عباس زاده، میرعلی رحیمی‌زاد

حسین عباسی‌نیا، مهدی چیت ساز

مقدمه کتاب مقالات برگزیده همایش

گردشگری به عنوان یک صنعت کارآمد برای اقتصاد جهان امروزه مورد اقبال همه کشورها، دولت‌ها و ملت‌ها قرار گرفته است. صنعتی که آثار و برکات اقتصادی و فرهنگی آن فراوان است که ظرفیتهای بسیار بالایی از نظر اقتصادی، اجتماعی فرهنگی، سیاسی و علمی برای کشورهای اسلامی و دولت‌ها و ملت‌های مسلمان ایجاد کرده است. در این میان از بین سی نوع گردشگری که در مجامع علمی و صنفی مورد توجه است، «گردشگری اسلامی (حلال)» از جمله پردرآمدترین انواع گردشگری به شمار می‌رود. حلال و اسلامی در این جا به مفهوم بسیار عام است و هر نوع پدیده و مسئله قابل تجویز و بدون زیان در مجموعه معارف همه مذاهب اسلامی را شامل می‌شود. به این معنا که اجرای گردشگری با ملاحظه پرهیز از افعالی که در فرهنگ اخلاقی و اجتماعی ملل مختلف منفی تلقی می‌گردند به گردشگری حلال تعبیر می‌شود. کشورهای زیادی در دنیا به دنبال ایجاد زمینه و بستری هستند تا بتوانند چنین گردشگرانی را به کشور خود جذب کرده و علاوه بر شناساندن میراث فرهنگی ملی خود، از درآمد سرشار آن برخوردار شوند. کشورهای اسلامی در این زمینه دارای ظرفیتهای بسیار بالای سرزمینی، فرهنگی و تاریخی و امکانات

بسیار ارزشمندی برای ارائه خدمات حلال به گردشگران دارند که می‌تواند بالاترین تراز مالی و درآمد ارزی را نیز به دنبال داشته باشد.

بررسی روشمند و علمی ظرفیتها و چالش‌های موجود در خصوص پایین بودن سهم کشورهای اسلامی از گردشگری حلال و همچنین یافتن راهکارهای تخصصی و واقع‌گرایانه برای برون رفت از مشکلات و بن‌بستهای احتمالی یکی از مهم‌ترین کارهای مجامع علمی و صنفی گردشگری اسلامی به شمار می‌رود. در این میان، حوزه‌های علمیه و مراکز اسلامی جهان و دانشکده‌ها و پژوهشگاه‌های مرتبط با گردشگری در دانشگاه‌ها نقش‌شایان توجهی در این بررسی‌ها می‌توانند ایفا نمایند. جامعة المصطفی العالمیة به‌عنوان نهاد علمی بین‌المللی که خود عملاً اجراکننده چندین نوع گردشگری (گردشگری علمی، گردشگری حلال، گردشگری اسلامی، گردشگری مذهبی و زیارت، گردشگری فرهنگی، گردشگری سلامت، گردشگری تاریخی و باستانی و گردشگری صلح) می‌باشد. اساتید بسیار زیادی در رشته‌های تخصصی علوم اسلامی و انسانی به بررسی محتوایی مسائل مربوط به گردشگری اعم از گردشگری در قرآن، گردشگری در روایات، گردشگری در فقه و حقوق، اقتصاد گردشگری و مسائل مختلف اجتماعی فرهنگی آن پرداخته و مقالات و کتابهایی به نگارش درآورده‌اند. اکنون که موسم برگزاری همایش بین‌المللی فقه گردشگری با رویکرد گردشگری اسلامی و حلال رسیده است، دانشمندان جهان اسلام و اساتید حوزه تخصصی گردشگری در دانشگاه‌های مختلف ایران و جهان با ارائه مقالات علمی این مسئولیت مهم را بر عهده گرفته‌اند.